

“Size does matter”: En bærekraftig og fremtidsrettet kommunepolitikk

Vedtatt av Høyres Studenters Landsstyre 29.04.23

Størrelse har noe å si. Særlig når det gjelder norske kommuner. Det har Generalistkommuneutvalget slått fast i NOU 2023: 9.

Generalistkommuneprinsippet innebærer at kommunene har samme status og at de er pålagt de samme oppgavene gjennom lov. Skal norske kommuner være i stand til å håndtere disse oppgavene på en effektiv og forsvarlig måte, er det nødvendig med større og mer robuste kommuner.

Generalistkommuneutvalget foreslår å redusere antall kommuner i Norge fra dagens 356 til rundt 100–150. Større og færre kommuner er fornuftig av flere grunner. For det første vil det gi bedre ressursutnyttelse og føre til større kommuner som kan ha en mer helhetlig tilnærming til tjenestene de tilbyr. I dag er det mange små kommuner som ikke har økonomi til å ansette spesialister innenfor alle tjenesteområdene de tilbyr. Ved å slå sammen kommuner vil det bli mulig å ansette fagpersoner innenfor flere tjenesteområder, og dermed tilby bedre tjenester til innbyggerne.

For det andre vil større og færre kommuner føre til en mer helhetlig planlegging og utvikling av kommunene. Små kommuner har ofte begrenset kapasitet til å planlegge og gjennomføre større utviklingsprosjekter. Ved å ha større kommuner vil det være mulig å ha en mer samordnet planlegging og utvikling, noe som vil føre til en mer bærekraftig utvikling av kommunene.

Større kommuner er for det tredje bedre egnet til å sikre god beredskap og krisehåndtering. Små kommuner har begrenset kapasitet til å håndtere større kriser og nødsituasjoner. Større kommuner vil ha bedre koordinering og samarbeid mellom tjenesteområdene, noe som vil føre til mer effektiv krisehåndtering.

Til slutt vil større kommuner også kunne ha en bedre representasjon og påvirkning i regionale og nasjonale beslutningsprosesser. Små kommuner har begrenset påvirkningskraft i større sammenhenger, og kan dermed få begrenset innflytelse på beslutninger som påvirker kommunene. Ved å ha større kommuner vil det være mulig å ha en mer samlet stemme og dermed få større innflytelse på beslutninger som påvirker kommunene.

Dersom antall kommuner ikke reduseres, frykter Høyres Studenter at generalistkommuneprinsippet står for fall. Alternativet til generalistkommuneprinsippet er oppgavedifferensiering. Det innebærer at oppgavene kommunen har ansvar for, er tilpasset kommunens kapasitet og kompetanse. Små kommuner kan risikere å miste oppgaver, mens større kommuner kan bli tilført oppgaver. Selv om det er en praktisk løsning, er det prinsipielt problematisk ut fra hensynet til lokaldemokratiet. Dersom en liten kommune fratras ansvar for for eksempel barnevern, mister innbyggerne mulighet til å påvirke styringen av de kommunale barneverntjenestene ved kommunevalg. Det vil gjøre stemmen til innbyggere i store kommuner mer verdt enn stemmen til innbyggere i små kommuner.

Interkommunale samarbeid er et nødvendig onde. Selv om interkommunale samarbeid er en praktisk måte for kommuner å samarbeide om tjenestetilbudet til innbyggerne, er det prinsipielle betenkeligheter ved slike ordninger. Det innebærer at ansvaret for oppgaven flyttes ut av kommunen, og at det derfor blir vanskeligere å drive demokratisk påvirkning av måten oppgavene løses på. Men inntil norske kommuner er store nok til å klare seg selv, ser Høyres Studenter fordeler ved at kommunene samarbeider om å gi innbyggerne tjenestene de har krav på.

Høyres Studenter vil:

- Bevare generalistkommuneprinsippet.
- Føre en politikk som oppmuntrer til sammenslåing av kommuner som er for små til å utføre de tjenestene de er pålagt under generalistkommuneprinsippet.
- Styrke de økonomiske insentivene for å slå sammen kommuner.
- Forbedre ordninger for interkommunalt samarbeid, blant annet gjennom styrket veiledning og mer langsiktige planer for slikt samarbeid.
- Gi kommunene økt selvstyre og ha mindre statlig detaljstyring.
- At staten tar en mer aktiv rolle som tilrettelegger for at alle kommuner skal kunne ivareta sine oppgaver, i tråd med anbefalingene fra Generalistkommuneutvalget.
- Legge ned fylkeskommunen, og heller skape færre, større og mer robuste kommuner.
- Åpne for bruk av tvang for å gjennomføre flere kommunesammenslåinger.